

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

علی بن موسی الرضا علیه السلام، فرزند فاطمه زهرا، امیرمؤمنان علیه السلام و از نسل آخرین پیامبر خدا صلی الله علیه و آله است که دانش، بینش، منش، معنویت، شخصیت، و سلوک او به تمام معنا خدایی بود. وقتی که در برابر پروردگارش به عبادت می ایستاد و یا پیشانی بر خاک می سایید، غرق در خضوع و خشوع می گشت و روح خدایی اش به سوی حضرت پروردگار صعود می کرد. هنگامی که با خداوند راز و نیاز و مناجات می کرد، چنان خالصانه، عاشقانه و با همه وجودش با او سخن می گفت که بی هیچ اغراقی و بی هیچ شکی نمی توان حتی اندکی از آن را به تصویر کشید. عظمت و بزرگی آن حضرت تنها در اخلاص و ارتباط خاص با خدا نیست، بلکه در همزیستی با مردم و زندگی با آنان چنان مردم دوست، مردم دار، عدالت مدار، و الگوی یک انسان شایسته بود که بی گمان و به یقین نمی توان آن را نیز توصیف کرد.

علم و دانش ناپیداکرانه اش در عرصه های پرشماری از قبیل، فقه، کلام، ادیان، طب، طبیعت شناسی و... به قدری عظیم و بی کران بود که دوست و دشمن فروتنانه از آن به بزرگی یاد می کردند و در مسیر هجرت آن حضرت، مردمان آن روزگار از آن بهره می بردند و چون به نیشابور، شهر عالمان و فرهیختگان و محققان رسید، هزاران نفر از دانش طلبان و حق جویان از سر شور و شوق و شیدایی برای زیارت و بهره گیری از دانش حضرت به استقبالش شتافتند و قلم ها و دوات ها را آماده ساختند تا عالم آل محمد صلی الله علیه و آله سخنی بگوید و یا نکته ای بپردازد تا با گوش جان آن را بشنوند و با قلم طلا آن را بنویسند. از این رو، باید گفت که حضور هزاران نفر با قلم برای نگاشتن سخن ایشان در میان استقبال کنندگان، از صفحه های زرین تاریخ اسلام است. ابر مهربانی و رحمت آن حضرت به اندازه ای پهناور بود که نه تنها آدمیان از سایه سار آن بهره ها و لذت ها می بردند بلکه بر سر حیوانات نیز سایه انداخته بود، تا آن جا که آن بزرگوار به میان مردم و گروهی از شاعران به ضامن آهو شهره گشت.

اما او تنها با مردم مهربان نبود بلکه هموار در پی آن بود که بساط ستم را برچیند و عدالت را در همه پهنه جامعه اسلامی بگستراند و در این راه پریچ و خم که سنگلاخ‌های فراوان داشت و پیمودن آن بسی دشوار بوده و بهای گزافی می‌طلبد، مردانه به میدان آمد و با تکیه و توکل به خدا و معنویت بی‌کرانش هرگز از پای نشست و به گونه‌ای توصیف ناپذیر شکیبایی ورزید و برای آگاه کردن مردم از واقعیت‌های جامعه آن روزگار بسیار کوشید. او امامی بود که برای استوار سازی معارف بلند اسلام ناب محمدی، و در راه ستیز مردانه و مبارزه بی‌امان با کژی‌ها و بدعت‌ها هرگز تردیدی به خود راه نمی‌داد و به گونه‌ای عمل کرد که بزرگترین طراحی‌های عباسیان و دیگر صاحبان زر و زور و تزویر را نقش بر آب کرد. امامی بود که با گفتار و رفتار در پی استوار سازی عدالت، گسترانیدن معنویت و آگاه سازی مردم از حقیقت‌ها و فضیلت‌ها بود؛ حقیقت‌ها و فضیلت‌هایی که پس از رحلت پیامبر اسلام ﷺ کوشش‌های فراوانی برای از بین بردن و یا منحرف ساختن آن‌ها شده بود. پژوهندگان، ادیبان و شاعران آثار گران قدری درباره آن حضرت از خود به یادگار گذاشته‌اند که به حق در خور تحسین و شایسته ارج نهادن است، اما هنوز تا رسیدن به مقصود فاصله بسیار دارد.

این پژوهش که به عنوان تنظیم سندها و منابع مدخل‌های دانشنامه بزرگ امام رضا(ع) انجام گرفته تلاش می‌کند شیفتگان فرهنگ رضوی را به سرچشمه کوثر معارف عالم آل محمد ﷺ رهنمون ساخته و مجموعه تعالیم آن حضرت را در قالب الفبایی تنظیم نموده و در اختیار رهپویان فرهنگ رضوی قرار دهد.

این پژوهش افزون بر استخراج و تنظیم مدخل‌های دانشنامه بزرگ امام رضا(ع) سندها و منابع مدخل‌ها را نیز در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد. و همچنین پژوهشگران را در تشکیل پرونده علمی برای مدخل‌ها و تدوین مقالات دانشنامه یاری می‌رساند.

در اینجا لازم است از جناب آقای دکتر سید محمد حسینی، وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی که این آرزوی دیرینه مردم ولایتمدار ایران اسلامی خصوصاً ارباب اندیشه را در خصوص تدوین دانشنامه امام رضا(ع) جامه عمل پوشانیده‌اند و دسترسی به فرهنگ رضوی را بیش از پیش هموار نموده‌اند صمیمانه سپاسگزاری نمایم و همچنین از پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که نظارت این طرح را به عهده گرفته‌اند و حمایت ارزشمندی که انجمن خدمات فرهنگی ایرانیان از این پروژه عظیم فرهنگی داشته‌اند نهایت سپاسگزاری را داشته باشیم و برای تمامی دست‌اندرکاران این اقدام خداپسندانه از درگاه خداوند متعال آرزوی موفقیت روز افزون نمائیم.